

ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Завдання реалізації стратегії сталого розвитку в сукупності вирішення соціально-економічних проблем має загальносвітовий характер та є актуальним для всіх країн. Ефективна регіональна політика та надійні методи її реалізації відіграють вирішальну роль у процесі реалізації стратегій сталого розвитку саме на рівні регіонів. Фактично всі проблеми соціально-економічного характеру беруть свій початок на регіональному (місцевому) рівні, а потім набирають державних, глобальних масштабів, втягуючи у свою «орбіту» все більші території.

Концепція стійкого розвитку є визнаним світовою спільнотою стратегічним вектором світового розвитку на ХХІ століття, але в той же час при її реалізації варто брати до уваги особливості національного та територіального розвитку. Національні цілі сталого розвитку України базуються на політичних, економічних, соціальних, екологічних, моральних і культурних цінностях, властивих українському суспільству. Вони визначають спрямованість стратегії на турботу про спільне благо та захист національних інтересів України.

Проте в умовах соціально-економічної кризи, в якій перебуває Україна, важко дотримуватися умов гармонійної рівноваги між економікою, екологією та суспільством. В Україні внаслідок домінування протягом багатьох років ресурсо- та енергоємних галузей і технологій, сировинної орієнтації експорту та надмірної концентрації виробництва у промислових регіонах сформувалася така структура управління розвитком, яка загалом є неефективною та екологічно небезпечною. Рівень економічного розвитку та добробуту населення України не відповідає природному, науково-технічному, аграрно-промислового потенціалу України та кваліфікаційно-освітньому рівню населення, соціально-історичним і культурним традиціям народу України. Для розв'язання ключових для України проблем припинення економічного спаду, забезпечення підйому економіки, покращання стану соціальної сфери необхідні трансформація економічних і фінансових відносин між регіонами України, подальший розвиток та поглиблення принципів державності, реалізація сучасних принципів регіоналізації економіки.

Світовий досвід доводить, що баланс сил в державі, її поступовий прогрес залежить від врахування специфіки та можливостей розвитку регіонів, розширення їх прав та обов'язків в сфері реалізації регіональної політики сталого розвитку. Особливої актуальності процеси регіоналізації набули в Західній Європі. Майже в кожній розвиненій країні окремі регіони (внаслідок соціально-економічних, техніко-технологічних, організаційно-просторових факторів чи ресурсозабезпечення) відіграють важливу роль у розвитку економіки та мають вирішальний вплив на внутрішню та зовнішню політику держави.

Економічний стан різних країн та їх регіонів, соціальна політика та екологічне середовище спонукають до необхідності індивідуального підходу при складанні й реалізації просторової стратегії на засадах сталого поступового розвитку. Так, розроблена Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2030 року спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. Визначальним у Стратегії є інноваційне спрямування розвитку, яке ґрунтується на активному використанні знань і наукових досягнень, стимулюванні інноваційної діяльності, створенні сприятливого інвестиційного клімату, оновленні виробничих фондів, формуванні високотехнологічних видів діяльності та галузей економіки, підвищенні енергоефективності виробництва, стимулюванні збалансованого економічного зростання, оснований на залученні інвестицій у використання відновлюваних джерел енергії, в екологічно безпечне виробництво та «зелені» технології.

Наявні відмінності у розвитку та ресурсному забезпеченні найбільшою мірою впливають на можливості забезпечення збалансованого розвитку соціальної, економічної та екологічної сфер регіону. Так, соціальний сталий розвиток регіону залежить від таких факторів: демографічної ситуації в регіоні; вікових та освітньо-кваліфікаційних характеристик регіонального ринку праці; дотримання соціальних гарантій та рівня здійснення соціального захисту населення регіону; вчасності виплат та достатності фінансових коштів для провадження соціальної політики в регіоні; розвитку соціальної інфраструктури; доступності, якості та рівня забезпечення товарами першої необхідності населення регіону; наявності пільгових, спонсорських соціальних проєктів, направлених на підтримку соціально незахищених верств населення; доступності отримання

якісної освіти для всіх бажаючих; можливості покращення матеріального стану за рахунок роботи з відповідними умовами та належною оплатою праці, державних пільг; загального рівня соціально-економічного розвитку регіону; стану довкілля.

Екологічний сталий розвиток регіону залежить від: наявності, рівня використання та можливостей відтворення природо-ресурсних компонентів регіону; забезпечення постійного моніторингу за станом природних ресурсів регіону; формування топографічних карт місцевостей регіону з поміткою розташування ресурсів, земель сільськогосподарського призначення; створення баз даних обліку ресурсів регіонів, контроль за їх станом та рівнем використання; дотримання природоохоронних заходів щодо захисту навколишнього середовища; рівня використання безпечних технологій в регіоні.

Економічний сталий розвиток регіону залежить від таких факторів: господарського освоєння територій; галузевої спеціалізації та структурних особливостей регіону; техніко-технологічного забезпечення та інноваційної активності; наявності та доступності природних ресурсів, їх локалізації в регіонах; визначення пріоритетних напрямів господарювання в регіоні та їх інвестиційної підтримки; системи стимулювання економічної діяльності, екологічних преференцій; правової захищеності суб'єктів господарювання; міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків; інфраструктурного забезпечення; розроблених державних регіональних програм сталого соціально-економічного розвитку регіонів, їх фінансування.

Стратегічне бачення сталого розвитку України відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2030 року ґрунтується на забезпеченні національних інтересів та виконанні міжнародних зобов'язань України щодо переходу до сталого розвитку та передбачає такі пріоритети: подолання дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах; побудову соціально згуртованого суспільства з належним врядуванням та інклюзивними інституціями; забезпечення партнерської взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, науки, освіти та організацій громадянського суспільства; повну зайнятість населення; високий рівень науки, освіти та охорони здоров'я; підтримання довкілля в належному стані; децентралізацію та впровадження регіональної політики, яка передбачає гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів; тощо.

Отже, у сучасних умовах необхідності оновлення форм та методів регіонального управління та здійснення економічної політики регіонів України є забезпечення сталого та безпечного розвитку.